

Forfatter: Engelstoft, Laurits

Titel: BREV TIL: Thorlacius, Børge Riisbrigh FRA: Engelstoft, Laurits (1813-08-11)

Citation: Engelstoft, Laurits: "BREV TIL: Thorlacius, Børge Riisbrigh FRA: Engelstoft, Laurits (1813-08-11)", i *Udvalg af Laurids Engelstofts Skrifter (3. bind)*, Samfundet til den danske Litteraturs Fremme, s. 394. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002091242-003-shoot-L0020912420030053.pdf> (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Udvalg af Laurids Engelstofts Skrifter (3. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Til professor Thorlacius.

Kiøbenhavn, den 11. August 1813.

Kiære Thorlacius!

Jeg bilder mig stedse ind, at vi vexle Breve, og fortsætter mine Skriverier til Dig; thi uagtet Tiden ei kan være Dig eller nogen knappere, end den er mig, saa ere disse Skriverier mig dog, fra den Synspunkt, hvorfra jeg ønskede dem betragtede, saa vigtige, at jeg sætter dem over ethvert andet Arbeide, der ikke hører til de aldeles uopsættelige. Denne Morgenstund er derfor Dig helliget.

Den i vort Pengevæsen nu igien foregaaede Forandring er en slem Kritik over Forordn, af 5. Jan. d. A., der anpristes som Viisdommens non plus ultra. Man har nu maattet gjøre det ganske nafhængigt af Finantserne, hvilket Princip er en conditio sine qua non for et Bank-og Pengevæsen, der skal have Fasthed og Credit. Malling er den, som har drevet alt dette igiennem ei uden stor Modstand af dem, som formeente, at Kongen eller Staten nødvendig maatte have en Haand i med. Man har anseet Malling for at være noget timid; men jeg skal give ham det Vidnesbyrd, at han i denne Sag har viist en patriotisk Frimodighed, som langt overgaaer deres, der altid have Lyst til at modsige, men dog forsigtigen trække sig tilbage, naar det gjelder out Anliggender af høiere Consequence. Hertil kommer Mallings sieldne Gave til at fremstille det Sande i saadan Klarhed og Korthed, at enhver kan begribe det og enhver let have Taalmodighed til at høre eller gjøre sig bekiendt med hans Fremstilling. De nymodens Systemer er han en Hader af, fordi han, siger han, deri intet fast Princip kan finde, og fordi han ei kan med Sikkerhed beregne andre Følger deraf end saadanne, der medføre almindelig s. 395Uorden. Endogsaa den af Kongen satte Overbankdirectør skal fratræde, og en saadan vælges af Interessenterne selv. Hvad der fremdeles anbefaler alle Mallings Statsarbeider, er den Humanitet, den Agtelse for Troe og Love, for Eiendom og for Ret, for Regjeringens moralske Værdighed og derved for dens sande Ære, som besielser dem. Han tænker deri aldeles forskielligt fra det hele Finantscollegium (hvoraf ogsaa meer end Halvparten er tydsk, d. e. fordærvelig for alt Dansk), og han har sagt til en af de vigtigste Mænd i Anledning af Forordn, af 5. Jan. d. A.: „Kongens Ord have I brudt, Eiendommenes Sikkerhed have I krænket, Enker og Faderløse have I røvet; hellere vilde jeg aldrig være født, end at den mindste Andeel heri skulde hvile paa min Samvittighed.“

Imidlertid ere vi endnu (undtagen i Holsteen) ikke komne videre, end at vi have antaget rigtige Principer for Bank- og Pengevæsenet. Men for at effectuere Tingen — fortrænge Papiret med Sølv — behøves et Fond af virkeligt Sølv; dette vil Banken have Møie med at skaffe; thi man har ikke gjort Vilkaarene opmuntrende nok for Vedkommende til at afdrage deres Heftelse med Sølv, og vestigia terrent. Man har nu tvende Gange seet Regjeringen tage private Banker til sig. Jeg troer rigtig nok ikke, at dette kan befrygtes mere under nuværende Regjering. I Holsteen var det formedelst den almindelige Misnøie, som grændsede til Oprøriskhed, høi Tid, at Forordn, af 5. Jan. tildeels ophævedes, og Sølvet igien giordes til almindeligt Betalingsmiddel. De militære og civile Embedsmænd, hvis Papir ingen vilde tage, lede Mangel eller Nød, og Soldaterne vare færdige at døe as Sult, hvorfor Kongen ogsaa tilsidst, forinden den seneste Forandring endnu skete, havde maattet anwise de Militære det Halve af deres Gage i Sølv. De, som havde bortforpagtet store Godser s. 396eller andre Eiendomme, vare ikke mindre forlegne. Forpagterne betalte dem med Papir, som de ei kunde vægre sig ved at modtage, og som de dog ei kunde give ud, undtagen paa Amtstuerne. Paa nogle Steder skal Soldaterne ikke have kunnet holde Exercicen ud af Mangel paa physiske Kræfter, og i Rendsborg skal en Soldat være falden om af Mathed, og død paa Stedet, og da man aabnede Maven paa ham, fandt man den fyldt med Græs. Dette maa jeg nu rigtig nok sige, at jeg ikke troer; men man maa lægge Mærke til, at saadanne Opdigtelser gjerne hænge sammen med noget Sandt, og at de ere Producter af en vis Stemning, som atter maae have en Grund.

Er nu Pengevæsenet afsondret fra Finantserne, saa kunne disse ikke længere dække deres Deficit med Bancosedler. Hine ere derfor ikke i Orden, om end Pengevæsenet alt var det, skiønt det sidstes Orden yder de første stor Gavn. Efter Forlydende løber Finantsbudgetten for Aaret 1813 til 60 Millioner Rigsbankdaler; Indtægterne kan neppe udgiøre over det Halve. Hvorfra skal da Resten komme; jeg seer ikke uden to Udveie: Udgifternes Indskrækning og nye Paalæg. Igaar og iforgaars have alle Finants-Sectioner været samlede, Malling ogsaa fra vor Side. * Gud veed, om Finantserne kan lade os beholde den Bagatel af i alt 10,000 Rdlr., vi have derfra. Saa meget er vist, at vi ere rigere end Finantserne; thi vi have dog endnu ingen Deficit paa det Hele. Kun er jeg bange, vi faae det; thi da efter den nu satte Bankcours 1 Rigsbankdaler skal udbetales med over 11 Rdlr., og vort Gagereglement for Skolerne og Universiteterne udgiøre over 100,000 Rdlr., saa skal vi altsaa nu — beregnet efter et Aar — udbetale disse Gager med 1 Million, 100,000 Rdlr. dansk Cour. s. 397og mere, hvortil Indtægterne i deres nuværende Stilling ei ere tilstrækkelige. Og uagtet dette kan vore Embedsmænd, som have mindre Gager, stor Familie og ellers ikke andre Emolumenter, ikke leve, hvilket de daglige Ansøgninger bevise, som vi faae fra alle Kanter. Virkelig gjør nu 1 Rdlr. dansk Cour, ved Betalingen af de fleste Vare kun Gavn for 2 t, og ved nogle indenlandske i det Høiesle for 4 t. Naar 40 Kartoffler koster 48 t og en Alen maadelig Klæde 200 Rdlr. (man har ved en Auction paa Toldboden givet 400 Rdlr.), saa maae Embedsmændene, Lommerne fyldte med Papir, dog tilsidst lide Nød baade for Føde og Klæder. Man kan da sige, at vor Finantsminister Grev Schimmelmann (Gud være hans truncus naadig; thi Hoved har han nok ikke) har tilberedet sig Lov, vist ikke af de Umyndiges (teste Overformynderiet), men af

Penias og hvad de andre Sultens og Nøgenhedens Gudinder hedde, deres Mund.

At Congressen er ophævet, paastaaes vel med Sikkerhed; men officiel Vished mangler dog. Imidlertid bliver det dog vel Enden derpaa. I disse Dage har i Sielland været en stærk Udskrivning af Mandskab fra 18—24 Aar. Man siger, at de skal danne et Corps af 16,000 Mand og støde til Eckmühl, som ønsker dem i bemeldte Alder og uexercerede, da han helst selv vil danne dem. Tillige skal af Holmens Søefolk 200 Mand sendes over, for at gjøre Tieneste som etslags ouvriers. De maae alle være ugifte og alle forstaae at svømme, hvorfor man nu kalder dem det svømmende Corps. Commandoen skal Capitain Holstein have, som sidst var Generalconsul i Gothenborg; under ham 2 andre Søe - Officerer. Det Auxiliær-corps, som nu staaer i Holsteen, og meest er sammensat af saakaldte annecterede Batailloner, forliges ikke synderlig godt med de Franske. Ogsaa i Lybek skal være forefaldet et blodigt Klammerte mellem nogle Randers Dragoner og nogle s. 398franske Husarer, da en Vært havde indbildt de første, at de sidste gjorde Nar af dem. Værten skal selv ved denne Leilighed have sat Livet til. Moreau er virkelig ganet igiennem Sverrig til Thdskland, og man siger til den russiske Keisers Hovedquarteer. En besynderlig Reise. Skulde Moreau virkelig ville fægte mod Franske? det kan jeg ikke troe. Snarere maae der stikke andre Planer under. Man har seet af Ko\$\$*ebues Blad, hvilke Grundsætninger de Allieredes Politik bekiender sig til. Du har dog vel læst Debatterne i det engelske Parlament, Tractaten med Rusland og Sverrig angaaende. Der er dog noget godt ved en Constitution, der ikke binder Munden paa Kiærlighed til Sandhed og Ret. Hvor kraftigt og ædelt have ikke en Gray, Ponsonby, Lord Holland, ja selv Canning talet! Hvor ufyldestgiørende og umoralsk har Ministeriet forsvaret sine Mesurer, især hvad Vilkaaret med Norges Frarivelse fra Danmark.....

(Resten af Brevet fattes.)